

แบบนำเสนอผลงาน นวัตกรรม ปี 2559

ชื่อเรื่อง “ ฝาล่องทรงกรวยช่วยป้องกันลูกน้ำยุงลาย ”

ประเภทผลงาน นวัตกรรม ด้านการควบคุมโรคติดต่อ โรคไข้เลือดออก

ชื่อเจ้าของผลงาน นายสุเทพ นานันการ ตำแหน่ง นักวิชาการสาธารณสุข ระดับ ชำนาญการ

หน่วยงาน โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลโคกขี้หนอน อำเภอพานทอง จังหวัดชลบุรี

1. เนื้อหา บริบท

จากการลงพื้นที่ในหมู่บ้านเพื่อรณรงค์ควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ร่วมกับ อสม. ผู้นำท้องที่ ผู้นำท้องถิ่น นักเรียนในชุมชน ให้ช่วยกันให้สุศึกษา ควบคุม ป้องกันโรคไข้เลือดออก ทุก 3 เดือน โดยการกำจัด ทำลาย และควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยการใช้วิธี :

- ทางกายภาพ เช่น เก็บ ครว้า ภาชนะขังน้ำ ในบริเวณบ้าน ปิดฝาล่อง และภาชนะเก็บกักน้ำที่ปิดฝาได้ และแนะนำให้ประชาชนนอนในมุ้ง ทั้งกลางวัน และกลางคืน
- ทางชีวภาพ เช่น ปล่อยปลา กินลูกน้ำในภาชนะขังน้ำ ที่ไม่มีฝาปิด หรือใส่จุลินทรีย์ ป้องกันลูกน้ำ
- ทางเคมี เช่น ใส่ทรายอะเบท พ่นยาฆ่าแมลง พ่นหมอกควัน จุดยากันยุง ทายากันยุง

แต่วิธีการเหล่านั้นก็ยังไม่สามารถป้องกันยุงกัดได้ 100 %

จากการสำรวจค่า HI CI พบว่า บางเดือนยังมีค่าเกินมาตรฐาน มากกว่า 10 และในบริเวณบ้าน ที่ยังพบลูกน้ำ ยุงลายอยู่บ้าง โดยภาชนะใส่น้ำในหน้าฝน คือ โถงรองน้ำฝนเพื่อ อุปโภคบริโภคโดยเฉพาะโถงตันน้ำซึ่งเป็นโถงใบแรกที่อยู่ปากท่อ หรือปลายราง ที่รองรับน้ำฝนจากหลังคา มักจะเปิดฝาทิ้งไว้อยู่เสมอมากกว่า 40 %เพื่อรองรับน้ำฝน ทำให้ง่ายยุงลายสามารถ ลงไข่ไข่ได้ ก่อนจะถ่ายเทและหมุนเวียนน้ำไปยังโถงหรือภาชนะอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่มีฝาปิดมิดชิดอยู่แล้ว ซึ่งโถงใส่น้ำดื่ม มักไม่ค่อยใส่ทรายอะเบท เพราะเกรงจะมีอันตรายจากสารเคมี รวมทั้งกลิ่นที่ไม่พึงประสงค์

โถงไม่ปิดฝา มีลูกน้ำยุงลาย

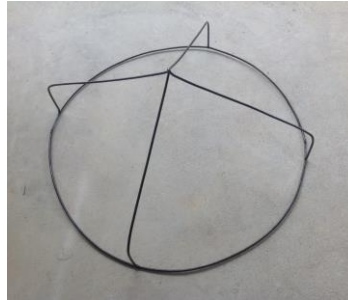
โถงปิดฝา ไม่มีลูกน้ำยุงลาย

ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขจึงหาวิธีควบคุมลูกน้ำยุงลายในโถงให้ได้ 100 % โดยเฉพาะโถงตันน้ำ ซึ่งเป็นโถงใบแรกที่อยู่ปากท่อ หรือปลายราง ที่รองรับน้ำฝนจากหลังคา มักจะเปิดฝาทิ้งไว้อยู่เสมอ โดยการคิดค้นฝาล่องที่ ให้น้ำฝนผ่านลงไป ในโถงได้ แต่ไม่ยอมให้ยุงลายสามารถลงไปวางไข่ในโถงได้ อีกทั้งเศษใบไม้ หรือสิ่งสกปรกต่าง ๆ ที่อยู่บนหลังคา จะถูกกรองออก ไม่สามารถลงไปโถงได้ จะมีผลทำให้ค่า HI, CI ลดลงและโอกาสเกิดผู้ป่วยไข้เลือดออกจะลดลง ตามไปด้วย

การดำเนินการ

จัดทำ ฝาโองทรงกรวยช่วยป้องกันลูกน้ำยุงลาย ต้นแบบ ยอมให้น้ำผ่าน แต่ไม่ยอมให้ยุงผ่าน โดยใช้รูปแบบ กรวยคว่ำ หรือมองด้านข้างเหมือนสามเหลี่ยมหน้าจั่วใช้ลวดหรือเหล็กเส้นขนาด 2 หลู ขดเป็นฐานขนาดเส้นรอบวง ครอบปากโองได้ หรือจะใช้ วงล้อเหล็กของรถจักรยาน หรือมอเตอร์ไซด์ หรือวัสดุอื่นๆ ก็ได้ ใช้ลวดหรือเหล็กเส้นขนาดเดิมตัดเป็นเสาหลักแนวตั้ง 4 เส้น ความยาวขนาด 3 ส่วน 4 ของเส้นผ่าศูนย์กลาง ของเหล็กที่ทำฐานครอบปากโอง เชื่อมต่อเหล็กตั้งทั้งสี่เส้นกับ ฐานวงกลม เว้นช่องไฟให้เท่ากัน ด้านบนรวบเชื่อมรวมกันทั้ง 4 เส้น หลังจากนั้นให้กรุเย็บด้วยตาข่ายในลอนมุ้งลวด หรือตาข่ายในลอนสีฟ้าแล้วนำไปปิดปากโองที่ใช้รองน้ำซึ่งประโยชน์คือ น้ำสามารถไหลผ่านได้ ส่วนเศษใบไม้บนหลังคา หรือยุงไม่สามารถผ่านลงไปได้ และแนะนำให้ทำก๊อกหรือวาว สำหรับต่อท่อหรือสายยาง นำน้ำไปใช้ได้ เพื่อหลีกเลี่ยงการเปิดฝาโองทิ้งไว้ เมื่อใช้ภาชนะอื่นตักน้ำทางปากโอง

2. สมาชิกทีม

เจ้าที่สาธารณสุข รพ,สต โคกชี้หนอน

3. วัตถุประสงค์

- เพื่อควบคุมแหล่งเพาะพันธุ์ลูกน้ำยุงลายในโองน้ำฝน
- เพื่อลดค่า HI, CI ในชุมชน
- เพื่อลดจำนวน ผู้ป่วยไข้เลือดออก

4 ตัวชี้วัด

จำนวนลูกน้ำยุงลาย ในโอง ที่มีฝาโองทรงกรวยช่วยป้องกันลูกน้ำยุงลายปิดอยู่ = 0

5 ระยะเวลาดำเนินการ

1 มิถุนายน 2559 - 30 กันยายน 2559

6. กิจกรรมการพัฒนา

ทำเป็นต้นแบบที่ รพ. สต. นำเสนอในที่ประชุม อสม.ให้ทดลองทำใช้ในหมู่บ้าน

หลังจากมี อสม.ทดลองใช้ในหมู่ บ้าน ตำบลโคกขี้หนอน จำนวน 5 หลัง ในฤดูที่มีฝนตกชุก 1-3 เดือน ยังไม่พบลูกน้ำในโอ่งต้นน้ำ ซึ่งเป็นโอ่งใบแรกที่อยู่ปากท่อ หรือปลายราง ซึ่งมีฝาปิดชนิด ฝาโอ่งทรงกรวยช่วยป้องกันลูกน้ำยุงลาย ปิดอยู่ แม้แต่ใบเดียว จึงสามารถลดค่า HI CI และ จำนวนยุงลายในบ้านได้ ซึ่ง นวัตกรรมนี้ จะได้นำเสนอให้กับหมู่บ้านอื่นต่อไป

7. การวัดผลและผลของการเปลี่ยนแปลง / ผลการพัฒนา

สำรวจค่า HI,CI ดูความชุก ของจำนวนลูกน้ำยุงลาย ซึ่งพบว่าลดลง ไม่เกิน 3-5% แต่เดิมเคยพบเกิน 10 %

8. บทเรียนที่ได้รับ

หาก ฝาโอ่งทรงกรวยช่วยป้องกันลูกน้ำยุงลาย ชนิดที่ ยอมให้น้ำฝนผ่าน ไม่ยอมให้ยุงลายผ่านนี้ สามารถแก้ไขปัญหการเกิดลูกน้ำยุงลายในโอ่งใบแรกที่ใช้รองน้ำ จากรางน้ำฝนได้เป็นอย่างดี ก็เป็นความภาคภูมิใจของเจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่สามารถช่วยแก้ไข ปัญหาไข้เลือดออกของชุมชนได้ในระดับหนึ่ง

9. การติดต่อทีมงาน

นายสุเทพ นานंपการ เจ้าของผลงาน รพ.สต. โคกขี้หนอน โทร 038 294345